

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фізичної географії та картографії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Олександр ГОЛОВКО

серпень 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЕОМОРФОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ГЕОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти

перший (бакалаврський)

(шифр, назва спеціальності)

галузь знань

10. Природничі науки, 01 Освіта / Педагогіка

(шифр, назва спеціалізації)

спеціальність

106. Географія, 014.07 Середня освіта (Географія)

освітні програми

Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток,
Географія, природознавство та спортивно-туристська робота,
Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота

спеціалізація

-

вид дисципліни

обов'язкова

факультет

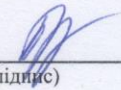
геології, географії, рекреації і туризму

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
«30» серпня 2022 року, протокол № 9

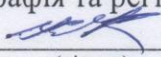
РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Жемеров О.О., к. геогр. н., професор кафедри фізичної географії та картографії
Колосова І.В., старший викладач кафедри геології

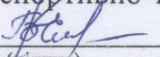
Програму схвалено на засіданні кафедри фізичної географії та картографії
Протокол від «23» червня 2022 року № 10

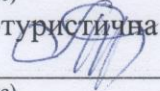
Завідувач кафедри фізичної географії та картографії

(підпис) (Юлія ПРАСУЛ)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

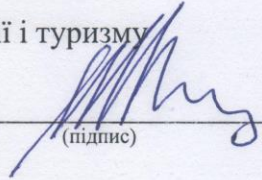
Гарант ОПП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»

(підпис) (Катерина КРАВЧЕНКО)
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

(підпис) (Катерина БОРИСЕНКО)
(прізвище та ініціали)

Гарант ОПП «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

(підпис) (Наталія ГУСЄВА)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
Протокол від «29» серпня 2022 року № 7

Голова науково-методичної комісії
факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) Олександр ЖЕМЕРОВ
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

1.4. Загальна кількість годин	120 (на з/в – 120)
-------------------------------	--------------------

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК01);
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК02);
- Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства (СК02);

- Здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах (СК05);
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (СК07);
- Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані (у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати (СК08);
- Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси (СК10).

ОП «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК06);
- Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів (ПК03);
- Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах (ПК04);
- Здатність проводити географічний аналіз природних та суспільних об'єктів і процесів у різних просторово-часових масштабах (ПК14).

ОП «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК01);
- Усвідомлення предметної області та розуміння професійної діяльності (ФК01);
- Здатність переносити систему наукових знань у практичну діяльність та площину навчального предмету / процесу, здійснювати структурування навчального матеріалу (ФК02);
- Здатність формувати ключові і предметні компетентності учнів основної школи та реалізувати наскрізні змістові лінії засобами навчання. (ФК04);
- Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів (ФК05);
- Здатність розробляти та використовувати в освітньому процесі сучасні інформаційно-комунікативні технології, уміння організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, здатність аргументовано переконувати колег у правильності пропонованого рішення, вміння донести до інших свою позицію (ФК07).

Згідно до вимог освітньої програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

ОП «Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток»:

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук (ПР01);
- Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових (ПР02);
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах (ПР09).

ОП «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

- Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях (ПР15);

- Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них (ПР16);

- Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства (ПР17);

- Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно-географічні та суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії (ПР19).

ОП «Географія, природознавство та спортивно-туристська робота»

- Знає основні історичні етапи розвитку предметної області (РН 1);

- Знає закономірності розвитку особистості, пікові особливості учня, ню психологію та специфіку сімейних стосунків (РН 2);

- Знає та розуміє принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета, уміє здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), загальні засади організації туристсько-краєзнавчої роботи з учнівською молоддю (РН 3);

- Знає та розуміє особливості навчання різномірних груп учнів, застосовує диференціацію навчання, організовує освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів (РН 4);

- Пояснює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контекст концепції сталого розвитку людства (РН 17);

- Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати теоретичні і методичні засади навчання географії ля виконання освітньої програми і базовій середній школі (РН 23).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Вступ до курсу

Тема 1. Геологія як наука. Розділи та напрями геологічних знань

Тема 2. Геологічний вік. . Палеонтологія і геохронологія

Тема 3. Тектончні рухи. Магматизм. Вулканізм. Інтрузивні і ефузивні гірські породи.

Тема 4. Екзогенні процеси. Вивітрювання. Осадкові гірські породи.

Тема 5. Генетичні типи сучасних відкладів.

Розділ 2. Загальні питання геоморфології. Ендогенні та екзогенні процеси і їх роль у формуванні рельєфу

Тема 6. Зв'язки геоморфології з фізичною географією та геологією. Агенти рельєфоутворення. Генезис рельєфу. Генетичні типи відкладів. Морфологія. Вік рельєфу. Денудаційний і акумулятивний рельєф.

Тема 7. Рельєф ендегенного походження. Тектоніка літосферних плит. Будова земної кори та планетарні форми рельєфу. Тектонічні рухи і рельєф Неотектонічні рухи. Зв'язок рельєфу із структурами земної кори. Магматизм, інтрузивний магматизм і вулканізм. Типи вулканів. Землетруси. Будова земної кори і планетарні форми рельєфу. Тема 8..

Тема 9. Рельєф материків. Рівнини і гори платформ суші. Особливості рельєфу давніх і молодих платформ суші. Рельєф рухомих поясів материків. Рельєф підводних окраїн материків. Рельєф шельфу, материкового схилу,

материкового підніжжя. Бордерленд. Мікроконтиненти. Окрайні морські угловини, острівні дуги, глибоководні жолоби. Рельєф ложа океану і серединно-океанічних хребтів.

Тема 10. Чинники екзогенного рельєфоутворення. Вивітрювання. Роль вивітрювання у формуванні рельєфу. Гравітаційний рельєф. Колувій. Делювіальний рельєф. Делювій. Флювіальний рельєф. Русловий стік. Тимчасовий стік. Яри, балки. Пролувій. Річки. Будова річкових долин. Алювій. Карст. Особливості поверхневого та підземного карсту. Суфозія. Кріогенний рельєф. Гляціальний рельєф. Льодовики материкові та гірські. Давні материкові зледеніння. Еоловий рельєф. Особливості еолових форм рельєфу. Рельєф озер та боліт. Біогенний рельєф. Рельєф узбережжя, дна морів та океанів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Вступ до курсу												
Разом за розділом 1	60	16	16			26						
Розділ 2. Органічний світ минулого												
Разом за розділом 2	60	16	16			30						
Усього годин	120	32	32			56						

4. Тематики практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	
1	Вивчення ер та періодів геохронологічної шкали	4	1
2	Визначення типів магматичних та метаморфічних гірських порід	4	1
3	Вивчення та визначення осадових гірських порід та причин їх утворення	4	1
4	Побудова стратиграфічної колонки за допомогою уніфікованих умовних позначень	4	1
5	Дослідити зв'язок рельєфу із структурами земної кори	4	1
6	Знати рельєф озер, боліт	4	1
7	Вивчити рельєф узбережжя, дна океанів та морів	4	1
8	Вивчити антропогенний рельєф та антропогенні відклади	4	1
	Разом	32	8

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчити геологічну історію території України. Розглянути геологічну та тектонічну карту України. Дослідити в які періоди відбувались утворення тектонічних структур на території України. Проаналізувати зв'язок корисних копалин з тектонічними	10

	структурами	
2	Опрацювати класифікацію магматичних гірських порід, розглянути їх структури і текстури. Розглянути основні вулканічні пояси та типи вивержень. Навести приклади.	5
3	Підготувати доповідь на тему «Основні положення та закони палеонтології»	10
4	Вивити палеонтологічний метод, закон незворотності еволюції	5
5	Вивити класифікацію і систематику, правила палеонтологічної номенклатури.	7
6	Дослідити основні етапи розвитку життя на Землі.	5
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання не передбачене навчальним планом

7. Методи контролю

Методи контролю здійснюються шляхом перевірки виконаних лабораторних завдань, а також перевірка самостійної роботи студентів за допомогою поточної контрольної роботи.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання		Екзамен	Сума
Розділ 1	Розділ 2		
30	30	40	100

Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка для денної форми навчання містить 1 контрольну роботу (20 балів), виконання практичних робіт (40 балів) та екзамен (40 балів). До екзамену студент допускається в разі вдалого складання контрольної роботи та наявності практичних робіт.

При постійному відвідуванні та активній роботі в аудиторії студент може отримати до 5 заохочувальних балів до підсумкової оцінки.

Мінімальна сума балів для зарахування теми складає 50 % від вказаної у таблиці. До підсумкового контролю допускається студент, який виконав всі практичні роботи та за результатами поточного контролю отримав не менше 50 % від максимально можливої кількості балів.

100% (максимальний бал) – студент дає чіткі, повні та розгорнуті правильні відповіді на «відкриті» питання / практична робота виконана своєчасно та в повному обсязі

75% - студент дає скорочену, але вірну відповідь / виконує практичну роботу пізніше встановленого часу.

50% - відповідь студента логічно обґрунтована, але вірна наполовину (якщо це допустимо в контексті відповіді).

25% - скорочені тези відповіді наведені з помилками.

0% - відсутність відповіді або повна невідповідність до суті питання / відсутність виконання практичної роботи

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для екзамену
--	---------------------

90 – 100	відмінно
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Шевчук В.В., Іванік О.М., Крочак М.Д., Менасова А.Ш. Загальна геологія. Практикум. – К.:ВПЦ „Київський університет”, 2005. – 136 с
2. Паранько І.С., Сіворонов А.О., Євтехов В.Д. Загальна геологія. – Кривий Ріг: Мінерал, 2003. – 464.
3. Свинко Й.М., Сивий М.Я. Геологія. Підручник. — К.: Либідь, 2003. — 480 с.

Додаткова література

1. Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України: Підруч. – К.: Знання; КОО, 2003. – 479 с.
- 2 . Геологические памятники Украины: Справочник-путеводитель/ Отв.ред. А.И. Зарицкий. – К.: Наук. думка, 1985. – 155 с.
- 3 . Палиенко В.П. Некоторые общие закономерности неотектоники Украины // Сейсмопрогностические исследования на территории Украины.- К.: Наук. думка, 1988. – С. 96-106.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. <https://www.geokniga.org>
2. <https://www.nature.com/subjects/geomorphology>
3. <http://www.sci-news.com/news/paleontology>
4. <https://www.nationalgeographic.org//>
5. <http://jurassic.ru/>